

Hoài niệm về Sài Gòn: Tản mạn về xe lam xưa



Là một cậu học trò nghèo chân ước chân ráo lên Sài Gòn học, tôi ngỡ ngàng khi bắt gặp sự nhộn nhịp trên đường phố ở nơi này. Hình ảnh xe máy, xe hơi và nhiều loại phương tiện khác đi lại ngang dọc thu hút ánh nhìn của cậu học trò tỉnh lẻ. Chủ yếu mọi người chạy xe đạp, thỉnh thoảng sẽ có vài chiếc xe Honda phân khối nhỏ như Honda Dame cho nữ, nam thì chạy chiếc Honda SS67 trông cực ngầu. Ngoài ra còn có Vélo Solex, Mobylette,... Về phương tiện công cộng, chủ yếu vẫn là những chiếc xe xích lô đạp, cũng có những chiếc xe xích lô máy, xe lam, sang hơn thì có taxi. Trong đó, ấn tượng mạnh mẽ nhất của tôi là chiếc xe lam.

Nếu để dùng một hình ảnh miêu tả về mật độ xuất hiện của xe lam thì có lẽ xe lam xuất hiện thời đó đông đúc như xe bus bây giờ. Nhưng mà xe bus đón khách và trả khách ở trạm cố định, còn khi đi xe lam thì bạn muốn đón và dừng ở đâu cũng được, giống như xe đồ bây giờ vậy. Thời đó, cứ mỗi lần đi học, tôi lại đứng ở gần vệ đường rồi đưa tay ra ngoắc là xe lam sẽ dừng lại đón tôi. Đến nơi cần xuống, tôi chỉ cần nói với bác tài là sẽ được dừng lại nơi tôi muốn chứ không cần đi bộ đâu cho xa.



Xe chở khách Lambro 550 ở Sài Gòn

Xe lam chở khách thời đó chủ yếu là xe Lambro 550 và Lambretta. Đối với học sinh, sinh viên và những người lao động ở Sài Gòn thì xe lam là loại phương tiện thông dụng nhất. Tôi ấn tượng về xe lam không chỉ vì tính phổ biến mà còn vì cấu tạo đặc biệt của nó. Xe lam có dạng thùng với 3 bánh xe được lắp đặt bên dưới thay vì 2 bánh hay 4 bánh như những chiếc xe khác. Xe được chia thành 2 "toa". Phía trước là cabin do bác tài "làm chủ", lái cả chiếc xe. Phần dưới ghế ngồi của bác tài là thùng chứa máy xe. Cứ hễ xe chết máy là bác nhảy xuống, nhắc yên xe lên rồi chùi bu-gi, tra dầu, làm đủ kiểu để xe nổ máy lại ngon lành. Phần sau là thùng xe dùng để chở khách, có hai hàng ghế dài. Đôi lúc khách đông, bác tài vui vẻ ngồi nép vô để 2 hoặc 3 khách nữa có chỗ ngồi. Xe cơ bản được thiết kế cho khoảng 8 - 10 người ngồi. Nhưng về đến Việt Nam, số lượng khách tăng lên gấp đôi, gấp 3 mà vẫn thấy "thoải mái". Nếu hai người đối diện nhau chân dài thì thế nào hai đầu gối cũng đụng nhau khi xe thẳng lại. Vậy nên để tránh chuyện này, họ phải ngồi thật khéo bằng cách khép đầu gối nghiêng qua một bên hoặc hai đầu gối phải xếp so le nhau. Tôi còn nhớ có hôm ngoắc được chiếc xe có nhiều nữ sinh trong đó, thế là tôi "được dịp" đụng chân vào chiếc quần áo dài lụa trơn mát. Lúc đó tôi thật tình muốn chiếc xe đi chậm chậm một chút mà thôi. Có hôm khác, tôi lại được xếp ngồi vào khoảng trống ở giữa hai hàng ghế, nơi có những chiếc quần mát rượi. Tôi biết rằng mình không nên có những suy nghĩ như vậy, nhưng cảm xúc tuổi mới lớn làm sao mà tôi có thể kìm nén được.

Có những ngày ngoắc trúng chiếc xe lam có vài bà đi chợ về. Ngôi nhà trong hình nay là tiệm vàng Kim Hoa ở góc đường Đoàn Trần Nghiệp - Lý Thường Kiệt. Chợ Thủ Dầu Một

Có những ngày “số hên” là vậy, nhưng cũng có ngày đi ra ngoài không xem ngày. Ngoắc trúng xe hai bà bán hàng ngoài chợ về, một bà bán cá, một bà bán thịt đang ngồi trên xe lam. Thế là bao nhiêu mùi ngoài chợ ám hết lên áo của tôi. Khách ngồi xe lam không chỉ ngồi ở sau thùng xe, mà còn xịn lên chỗ bác tài, có khi còn trèo lên nóc ngồi cho “mát”. Thi thoảng còn có người ngồi giữa hai hàng ghế, nhưng không phải ngồi gần các cô nữ sinh như tôi mà là họ buông thõng hai chân, mặt quay về phía sau xe, ngồi thờ thẩn vậy đó. Ngồi trong xe lam chuyện gì cũng có. Có khi hai người ngồi gần nhau trên xe lại bén duyên với nhau đến già. Nhưng nếu xui thì một hồi kiểm tra lại, cái ví tự dưng không cánh mà bay.

Tên gọi xe lam được xuất phát từ dòng xe 3 bánh Lambretta FD, xe FLI và Lambro 200, 250. Những chiếc xe này đều là của Italy (Ý). Những dòng xe này được nhập vào Việt Nam vào khoảng những năm 1960, từ đó những dòng xe ngựa tồ vốn dĩ đang phổ biến ở Việt Nam cũng dần bị thay thế bởi những dòng xe đời mới này. Ngoài những chiếc xe này ra, sau này cũng có những dòng xe của các hãng khác được nhập vào Việt Nam. Chẳng hạn như xe của hãng Vespa, cũng được gọi là xe lam.

Khoảng đầu những năm 1960, giá chiếc xe lam nhập vào Sài Gòn có giá khoảng 30 cây vàng. Vào năm 1966 – 1967, chính phủ Việt Nam Cộng hòa mở một chương trình có tên gọi là “Hữu sản hóa”. Chương trình ấy giúp phát triển kinh tế bằng cách đem lại công ăn việc làm cho người dân bằng nghề chuyên chở công cộng. Người lao động lái thuê mượn tiền, trả góp để mua xe nếu họ muốn có công cụ để kiếm sống. Từ đó chở đi, phương tiện đi lại ở Sài Gòn đã có một cuộc cách mạng lớn. Thập niên 1950, những chiếc xe thổ mộ (xe ngựa) là phương tiện đi lại chủ yếu. Đến thập niên 1960, tại Sài Gòn ta thấy xích lô đạp và xích lô máy được ưa chuộng nhất. Rồi đến xe lam và taxi phát triển rộng rãi ở Sài Gòn. Theo thống kê, khoảng những năm 1960, số lượng xe lam tại Sài Gòn là 2300 chiếc. Đến năm 1970 đã lên đến con số 4000 chiếc. Điều đó cho ta thấy được sự phát triển đáng nể của phương tiện giao thông thuận tiện này.

Trong trí nhớ của tôi, hình ảnh những cô nữ sinh mặc áo dài trắng cười nói duyên dáng sau thùng xe lam đã bao lần khiến tôi ngẩn ngơ. Những cô mặc áo bà ba, đội nón lá cũng được xe lam “hộ tống” tới chợ. Thân thuộc hơn là hình ảnh dăm ba anh vì ngại ngồi trong thùng xe ngọt ngọt mà nhảy phóc lên nóc xe ngồi cười nói trên đấy.

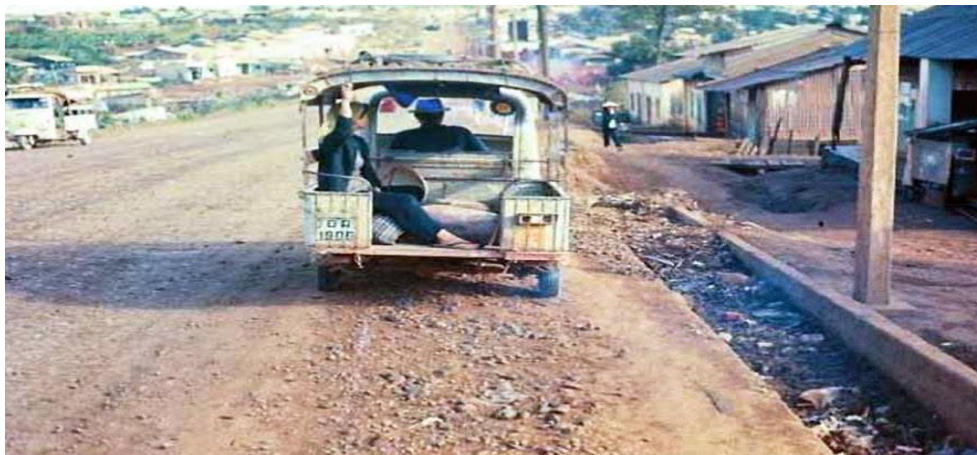


Có vài anh không thích ngồi trong thùng xe mà leo hẳn lên trên nóc xe ngồi. Trong hình ước tính xe lam này chở khoảng 22 người

Cứ tưởng Sài Gòn sẽ không còn thấy được những chiếc xe lam nữa. Nhưng dạo gần đây, thi thoảng khi đi trên đường tôi vẫn bắt gặp xe lam đang chở mấy bạn học sinh trên đường làm tôi nhớ lại những chiếc xe lam "lãng mạn mà xô bồ" một thời. Tuy nhiên, những chiếc xe lam đã không còn thông dụng như xưa nữa mà thay vào đó là những chiếc xe bus hiện đại, chở được lượng khách đông hơn. Còn xe lam hiện nay cũng được thiết kế hiện đại với thùng xe rộng hơn nên chắc có lẽ không còn hình ảnh "chạm đầu gối" như xưa nữa. Tôi nghĩ rằng sẽ có nhiều người giống tôi, luôn nhớ về hình ảnh một chiếc xe lam ở những thập niên 60 tại Sài Gòn xưa. Và lại xe lam thời đó cũng vô cùng phổ biến, không chỉ ở Sài Gòn mà khắp vùng Nam Bộ, đi đâu cũng gặp chiếc xe đặc biệt này.



Bến xe Lam ở Thủ Đức Nha Trang những năm



1960 Xe lam tại tỉnh Pleiku – Đốc Hội Phú



Xe lam tại Vũng Tàu năm 1967



Xe lam Cần Thơ – Phụng Hiệp



Xe lam tại chợ Vũng Tàu

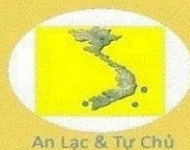


Xe lam chở hoa vào ngày tết

Nguồn: https://chuyenthoxua.com/sai-gon-xua/hoai-niem-ve-sai-gon-tan-man-ve-xe-lam-xua.html?fbclid=IwAR3qsj87-QkcAPc955_35J5opqGuFwBgD_rGv-GGwpWRhSZb-xwSqBpWjDM

Chuyển Đến: Nguyễn Long – Ngày 9/8/2022

www.vietnamvanhien.org



VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info



TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 8200 TÁC PHẨM